

LOESS

LITERACY BOOST THROUGH AN OPERATIONAL EDUCATIONAL
ECOSYSTEM OF SOCIETAL ACTORS ON SOIL HEALTH

LOESS TYRIMŲ IR MOKYMOŠI SU BENDRUOMENE MODULIO

PRO FORMA

Pagal D3.1.

PROJEKTO DUOMENYS	Projekto akronimas LOESS	Projekto pavadinimas Švietimas apie sveiką dirvožemį, pasitelkiant šviečiamąją visuomenės subjektų ekosistemą
	Kvietimas HORIZON-MISS-2022-SOIL-01	Dotacijos sutartis Nr. 101112707
	Projekto pradžia 2023-06-01	Projekto koordinatorius Wissenschaftsladen Bonn e. V. (Bonos mokslo dirbtuvės) (WILA)
	Projekto trukmė 36 mėnesiai (3 metai)	

SIKTINGO DUOMENYS	REZULTATODarbu paketo identifikacijos kodas WP3	Numatoma data 2024-03-31
	Darbu paketo pavadinimas Turinio apibrėžtis	Siektingo rezultato identifikacijos kodas ir pavadinimas D3.1. Tyrimų ir mokymosi su bendruomene aukštosiose mokyklose metodika ir gairės bei nuotolinis modulis
	Darbu paketo vadovas Karalienės universitetas Belfaste	Siektingo rezultato aprašas Bel-Tyrimų ir mokymosi su bendruomene aukštosiose mokyklose metodika ir gairės bei nuotolinis modulis
	Pobūdis [x] R – ataskaita / [ ] O – kita	Autoriai Emma McKenna (Karalienės universitetas Belfaste) ir Lucas Weinberg (Insbuko universitetas)
		Recenzantai Prof. Andrea Vargiu Norbert Steinhaus
	Pateikimo data	Sklaidos lygis

Padėkos

Dėkojame LOESS konsorciumui už pagalbą ruošiant projekto ataskaitą, pagal kurią ir parengtas čia pateikiamas modulio planas. Dublino technologijos universiteto dr. Claire McDonnell ypač prisidėjo prie ataskaitos reikšmingomis įžvalgomis, atsiliepimais, dosniai pasidalydama įvairiais ištekliais apie tyrimus ir mokymąsi su bendruomene, kurie padėjo visame procese.

Ataskaita remiasi kolegu, kurie skatino atsakingus tyrimus ir inovacijas, keičiant aukštųjų mokyklų programas, bei tyrimus ir mokymąsi su bendruomene ankstesniuose Europos Komisijos finansuojamuose projektuose, darbuais. Ypač norėtume padėkoti 2019–2022 m. „Erasmus+“ strateginės partnerystės lėšomis vykdyto [CIRCLET projekto](#) (dotacijos sutartis Nr. 2019-1-UK01-KA203-062039) ir 2015–2018 m. „Europos horizontas“ programos lėšomis vykdyto [„EnRRICH“ projekto](#) (dotacijos sutartis Nr. 665759) partneriams. Šiuose projektuose dalyvavusios dr. Catherine Bates (Dublino technologijos universitetas) bei dr. Reka Matolay ir Marta Frigyik (Budapešto Korvino universitetas) pasidalijo patirtimi ir padėjo parengti ataskaitą.

Už atidžią ataskaitos peržiūrą dėkojame profesoriui Andrea Vargiu ir UNISS komandai bei Bonos mokslo dirbtuvių nariui Norbertui Steinhausui. Taip pat ačiū visam LOESS konsorciumui, kad pasidalijo tyrimų ir mokymosi su bendruomene patirtimi ir entuziastingai ėmėsi šio metodo.

CC BY-NC-SA 4.0

„Creative Commons“ 4.0 priskyrimo ir analogiško platinimo tarptautinė licencija

LOESS projekto dokumentui „Tyrimų ir mokymosi su bendruomene aukštosios mokyklose metodika ir gairės bei nuotolinis modulis“ (© 2025, parengė [Emma McKenna ir Lucas Weinberg](#)) taikoma „Creative Commons“ 4.0 priskyrimo ir analogiško platinimo tarptautinė licencija. Tai reiškia, kad galite perkurti, pritaikyti šį dokumentą ir juo grįsti savo kūrybą nekomerciniais tikslais, nurodydami autorius ir LOESS projektą bei licencijuodami naujuosius kūrinius tomis pačiomis sąlygomis. Padėtumėte mums tobulėti, jei praneštumėte, kad naudojate šią medžiagą ir kaip ją radote, pasiūlytumėte, kaip ją pagerinti. Rašykite mums e. pašto adresu science.shop@qub.ac.uk.

Santrumpų sąrašas

CERL – tyrimai ir mokymasis su bendruomene (angl. „Community Engaged Research and Learning“)

CPD – tęstinis profesinis tobulėjimas

PVO – pilietinės visuomenės organizacijos (dar vadinamos partneriais bendruomenėje)

TURINYS

Padėkos.....	3
Tyrimų ir mokymosi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, modulio apžvalga.....	6
Scheminė modulio apžvalga	8
Pamokų planai.....	9
Virtuali mokymosi aplinka ir edukacinės technologijos	20
Ištekliai ir papildomi skaitiniai.....	22

Tyrimų ir mokymosi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, modulio apžvalga

Modulis parengtas taip, kad gali būti įgyvendinamas kaip savarankiškas modulis arba integruojamas į jau turimus kursus. Modulio apžvalgoje trumpai aprašomas jo turinys ir pateikiami pamokų planai, kuriuos galima pritaikyti pagal jums aktualius reikalavimus.

Toliau rasite viso modulio aprašymą: bendrą apžvalgą, kurso metmenis ir siekiamus mokymosi rezultatus.

Modulio apžvalga:

Šis modulis skirtas padėti dėstytojams naujai pažvelgti į savo mokymą ir įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene. Keturiuose struktūruoto mokymosi sesijose, grįstose „atvirkščios pamokos“ metodu, modulio dalyviai bendradarbiaus, aktyviai įsitrauks ir reflektuos, akcentuodami švietimo apie dirvožemį svarbą. Modulyje medžiaga einama pažingsniui, skiriant laiko refleksijai, konstruktyviam grįžtamajam ryšiui ir įgūdžių lavinimui.

Pradedama nuo tyrimų ir mokymosi su bendruomene pagrindų, naudos ir sunkumų, ypatingą dėmesį skiriant bendradarbiavimui su bendruomenės nariais. Tam dalyviai mokosi žinių komunikavimo ir bendriems projektams būtinų etikos principų. Viena sesija specialiai skirta padėti rasti suinteresuotųjų šalių ir panašiais klausimais dirbančių pilietinės visuomenės iniciatyvų. Dalyviams pastudijavus tyrimus ir mokymąsi su bendruomene ir galimybes juos įgyvendinti savo programose, toliau kaip pavyzdys nagrinėjama dirvožemio būklė. Sesijoje pristatomos inovatyvios edukacinės technologijos, pavyzdžiui, [LOESS sutelktinio žymėjimo priemonė](#).

Visą modulį galima mokyti nuotoliu – įgyvendinti kaip savarankišką kursą arba integruoti į mokomų dalykų programas. Pridedami pamokų planai, kuriuos galima pritaikyti pagal aktualius reikalavimus. Dėstytojams pristatomos bendruomenės įtraukimo strategijos ir skaitmeninės priemonės, padėsiančios įtraukti švietimą apie dirvožemį bei tyrimus ir mokymąsi su bendruomene į aukštąjį mokslą. Modulyje dirvožemio būklė aptariama ir kaip įvairių mokslo šakų dalis, ir kaip savarankiška tema, pabrėžiant jos aktualumą moksliniuose tyrimuose ir švietime. Taip pat pateikiama pavyzdžių, kaip įtraukti su dirvožemio būkle susijusias temas į socialinius ir humanitarinius mokslus. Studijuodami keturias modulio dalis ir atlikdami užduotis, dalyviai po truputį kuria ir planuoja tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektą kitam semestru arba kitiems mokslo metams, bendradarbiaudami su partneriais bendruomenėje. „Atvirkščios pamokos“ metodu gilina supratimą ir žinias, skaitydami kruopščiai atrinktus skaitinius ir atlikdami refleksiją sau patogiu metu tarp sesijų. Per artimiausius metus dėstytojai įgyvendina tyrimų ir mokymosi su bendruomene modulius, inovatyviai mokydami, didindami studentų įsitraukimą, stiprindami universiteto ir bendruomenės partnerystes. Tokia struktūruota prieiga leidžia

kurti tyrimais pagrįstus sprendimus su dirvožemiu susijusioms problemoms ir veiksmingai suartina universiteto ir bendruomenės gyvenimą.

Atitinkamose sesijose (1–4) siektini mokymosi rezultatai:

Pabaigę modulį, dalyviai gebės:

1	Įvertinti su tyrimais ir mokymusi su bendruomene susijusius išteklius, ypač apie metodikos taikymą aukštųjų mokyklų programose.
2	Atpažinti, įvertinti metodus ir galimybes integruoti švietimą apie (sveiką) dirvožemį į tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektus.
3	Parengti tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektą, kuris prasmingai ir pagarbiai įtrauktų suinteresuotąsias šalis, atitiktų pageidaujamus studentų mokymosi rezultatus bei aprėptų refleksijos galimybes, ir suplanuoti jo įgyvendinimą modulyje arba kurse.
4	Taikyti bendrusius komunikavimo apie mokslą ir etikos principus, bendradarbiaujant su bendruomene.
5	Kritiškai įvertinti mokymosi turinį ir savo profesinę patirtį bei atsižvelgti į grįžtamąjį ryšį.

Kurso metmenys:

- Tyrimų ir mokymosi su bendruomene principai, filosofija ir veiksminga praktika.
- Modulių perkūrimas, įtraukiant tyrimus ir mokymąsi su bendruomene su dirvožemio būkle susijusioms temoms dėstyti.
- Bendradarbiavimas su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis už universiteto ribų – partnerystės etika ir praktiniai klausimai.
- Sudominimas dirvožemio būkle bei tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektais ir švietimas apie juos.
- Profesinė refleksija: savistaba ir kritinis mąstymas, padedantys geriau priimti sprendimus, pagrįsti, kas yra etiška, ir profesiskai tobulėti.
- Komunikavimo apie mokslą principai.
- Dalyvių įtraukimas ir susidomėjimo išlaikymas, rūpinantis dirvožemio būkle su bendruomene.
- Mokymasis naudotis inovatyviomis skaitmeninėmis priemonėmis (sutelktinio žymėjimo priemone).
- Žinių taikymas realiomis sąlygomis.

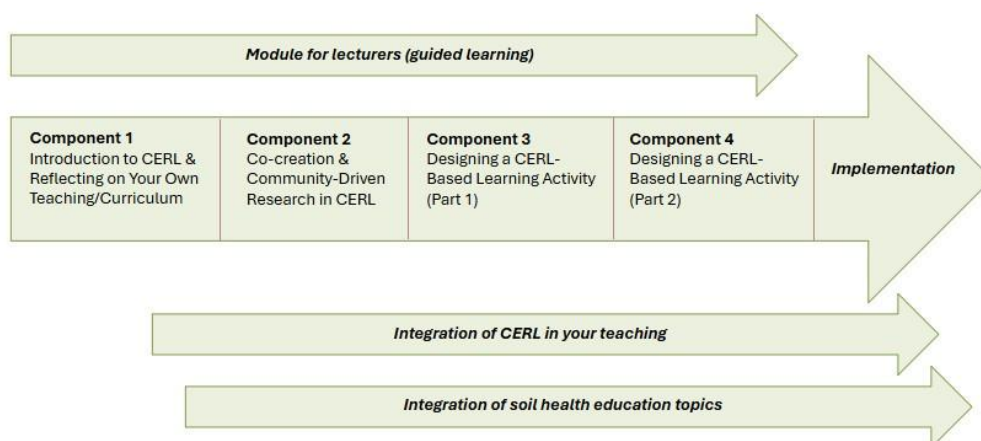
Mokymo(si) metodai:

Modulio medžiaga parengta taip, kad dalyviai galėtų išėiti modulį patys, mokydamiesi savarankiškai. Tačiau, kai įmanoma, pravartu turėti modulio vadovą (-us) ir mokytis su grupe, kad būtų galima kartu aptarti ir apmąstyti tyrimų ir mokymosi su bendruomene įgyvendinimo galimybes konkrečiame kontekste. Jei modulį mokosi grupė, dalyviai turėtų stengtis kuo daugiau dirbti kartu – drauge diskutuoti ir mokytis pagal refleksijos užduotis. Pavyzdžiui, išbandydami modulį internetu, dalyviai „atvir-kščios pamokos“ metodu turėjo studijuoti kurso medžiagą prieš ir (arba) po kiekvienos sesijos ir įsigilinti į nagrinėjamas temas sau tinkamu metu prieš kiekvieną internetinį seminarą.

Seminarų trukmė valandomis (jei modulį veda koks nors vadovas)	4
Savarankiško mokymosi trukmė valandomis	16

Scheminė modulio apžvalga

Toliau pateiktoje schemoje apžvelgiamas kursas ir jo elementai, kurie turėtų būti pamažu integruojami. Nuosekliai dirbdami, dalyviai supras mokymo turinį ir įgis įgūdžių ir žinių, kol galiausiai įtrauks tyrimus ir mokymąsi su bendruomene į savo programas.

Pamokų planai

Tyrimų ir mokymosi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, modulis buvo išbandytas kaip interaktyvūs nuotoliniai kursai, susidedantys iš keturių internetinių seminarijų. Modulio medžiaga parengta taip, kad dalyviai galėtų mokytis savarankiškai, išeidami keturias dalis. Vis dėlto, kai yra galimybė, raginame mokytis modulį grupelėmis, kartu pastebint sunkumus ir ieškant sprendimų. Išbandant modulį, 4 internetinius seminarus vedė tyrimų ir mokymosi su bendruomene patirties turintys žmonės. Tai idealus variantas, bet ne visada įmanomas.

Toliau pateikti pamokų planai skirti padėti mokytis grupėje. Jie taip pat gali praversti modulį kaip trumpus atskirus kursus arba ilgesnių kursų dalį norinčiam vesti vadovui (dėstytojui). Visi reikalingi išteklių skelbiami LOESS interneto svetainėje: <https://loess-project.eu/cerl-module-for-lecturers/>.

1 dalis. Įvadas į tyrimus ir mokymąsi su bendruomene bei savo dėstymo (programos) įvertinimas

Ši dalis yra įvadas į tyrimus ir mokymąsi su bendruomene ir galimą jų taikymą šviečiant apie dirvožemio būklę. Pradžioje rodomas trumpas vaizdo įrašas turėtų supažindinti dalyvius su metodu. Remdamiesi vaizdo įrašu ir klausimais-gairėmis, dalyviai apmąsto savo mokymo patirtį ir pastebi, kokios mintys kyla apie tyrimus ir mokymąsi su bendruomene bei švietimą apie dirvožemio būklę. Jei modulį eina visa grupė, diskusijoms galima pasitelkti skaitmenines priemones, pavyzdžiui, pokalbių langus, „Mural“ arba „Padlet“.

Paskui tyrimai ir mokymasis su bendruomene nagrinėjami teoriniu pūviu, atkreipiant dėmesį į jų svarbą sprendžiant vietos problemas, į etinius klausimus ir veiksmingas komunikavimo strategijas dirbant su bendruomenės nariais ir pilietinės visuomenės organizacijomis. Pabaigoje pristatoma LOESS sutelktinio žymėjimo priemonė konkrečioms bendruomenės problemoms nustatyti ir apžvelgiami modulio vertinimo reikalavimai.

Pamokos planas – 1 sesija. Įvadas į tyrimus ir mokymąsi su bendruomene bei savo dėstymo (programos) įvertinimas	
Trukmė	Užduotis ir mokymosi rezultatas (X). Susiję mokymosi rezultatai nurodyti skliausteliuose.
5 minutės	Pasisveikinimas bei modulio struktūros ir turinio pristatymas.
2–9 skaidrės	

<p>5 minutės 10–11 skaidrės (2, 5 mokymosi rezultatai)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Susidominkite tema žiūrėdami vaizdo įrašą apie Korko universiteto Mikrobiologijos mokyklos ir „Green Campus“ bendradarbiavimą; - https://www.youtube.com/watch?v=sNILQ-9ieKU - Trumpai pasvarstykite apie „susidominimo“ svarbą.
<p>15 minučių 12 skaidrė (3, 5 mokymosi rezultatai)</p>	<p>Prisistatymas ir mokymo refleksija.</p> <p>Visi dalyviai turėtų prisistatyti, trumpai aptardami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kas jie ir ką dirba; - lūkesčius šiam kursui; - pirmas mintis, kilusias pažiūrėjus vaizdo įrašą; - mokymo apie dirvožemio būklę patirtį (jei tokios yra); - tyrimų ir mokymosi su bendruomene (arba panašių metodų taikymo) patirtį. <p>Jei dalyvių daug, reikėtų pasiskirstyti mažesnėmis grupelėmis.</p> <p>Paskui pasisakymus galima suvesti į iš anksto paruoštus „Mural“ arba „Padlet“ šablonus.</p>
<p>10 minučių (4 mokymosi rezultatas)</p>	<p>Dalyviams prisistačius atskirose grupėse, po savanorių iš kiekvienos grupės apibendrina pokalbį pagal anksčiau nurodytas gaires.</p>
<p>18 minučių 13–21 skaidrės (4 mokymosi rezultatas)</p>	<p>Įvadas į tyrimus ir mokymąsi su bendruomene kaip strategiją vietos bendruomenių problemoms spręsti. Pristatomas teorinis tyrimų ir mokymosi su bendruomene pagrindas, pabrėžiant jų naudą aukštajame moksle ir siekiant įtraukti bendruomenę. Sesi-joje taip pat aptariami etiniai klausimai ir veiksmingas komunikavimas apie mokslų tyrimų ir mokymosi su bendruomene kontekste, skiriamas dėmesys sėkmingam dėstytojų, bendruomenės narių ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimui.</p>
<p>7 minutės 22–23 skaidrės (2 mokymosi rezultatas)</p>	<p>Trumpai pristatoma sutelktinio žymėjimo priemonė vietinėms bendruomenės problemoms nustatyti. Apibendrinami vertinimo reikalavimai.</p>

Reikalavimai ir „atvirkščios pamokos“ bruožai

Užduočių lapai su instrukcijomis, kaip užduotis atlikti, ir nuorodomis į reikalingus išteklius, yra įkelti LOESS interneto svetainėje <https://loess-project.eu/cerl-module-for-lecturers/>.

- 1.1. užduotis. Modulio dalyviai, be kita ko, turi išmėginti LOESS sutelktinio žymėjimo priemonę ir pažymėti bent vieną vietą savo regione, kur, jų žiniomis, dirvožemis yra prastos būklės.
- 1.2. užduotis. Panaršykite, kokios pilietinės visuomenės organizacijos, vietinės iniciatyvos ir pan. galėtų būti jūsų partnerėmis. Tokia paieška padės jums atrasti bendradarbiavimo galimybių.
- 1.3. užduotis. Peržiūrėkite kelis tyrimų ir mokymosi su bendruomene išteklius. Apsvarstykite tai, kas jums juose atrodo svarbiausia.
- 1.4. užduotis. Parašykite glaustą refleksiją, kur jūsų programoje būtų gali įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, ten, kur tinka, pagrįsdami aktualiais ištekliais.

2 sesija. Bendruomenės poreikiais grįsti tyrimai ir bendras kūrybinis darbas

Šioje sesijoje dėmesys skiriamas partnerystės mezgimo principams bei bendruomenės poreikiais ir interesais grįstų tyrimo klausimų formulavimui. Dalyviai sužinos, kodėl svarbu aktyviai klausytis ir įtraukti suinteresuotąsias šalis, norint nustatyti vietos problemas ir svarbiausius bendruomenės veikėjus. Bus pristatomi pagrindiniai būdai pelnyti pasitikėjimą ir puoselėti visų atsakomybę bendros kūrybos procese, pavyzdžiui, pripažinti piliečius kaip savo patirties ekspertus, skatinti aktyviai dalyvauti kuriant inovacijas, atvirai bendradarbiauti ir kurti ilgalaikius teisingus santykius su suinteresuotosiomis šalimis ir bendruomenės nariais.

Interaktyviame vaidmenų žaidime dalyviai spręs tikrovišką žemės naudojimo problemą. Apsvarstys įvairius saugomą teritoriją prižiūrinčios tarnybos, kuri kreipiasi mokslininkų pagalbą dėl sparčios pėsčiųjų takų erozijos LOESS kalnuose, atvejo aspektus. Užduotyje dalyviai išbandys bendros kūrybos strategijų, problemų sprendimo metodų, treniruosis įtraukti suinteresuotąsias šalis ir taip pasiruoš veiksmingai bendradarbiauti su partneriais tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektuose.

Pamokos planas – 2 sesija. Bendruomenės poreikiais grįsti tyrimai ir bendras kūrybinis darbas	
Trukmė	Užduotis ir mokymosi rezultatas (X). Susiję mokymosi rezultatai nurodyti skliausteliuose.
10 minučių 2–3 skaidrės	Pasisveikinimas ir trumpa refleksija, kiek dalyviams yra tekę dirbti su partneriais.
3 minutės 6–7 skaidrės (1, 2, 3, 4 mokymosi rezultatai)	Įvadas į įvairias žinių rūšis, kurias verta turėti omenyje, ir gairės, kaip žingsnis po žingsnio suformuluoti tyrimo klausimų egzistuojančioms problemoms spręsti.
5 minutės 6 skaidrė	Grupinės užduoties nurodymai: tyrimo klausimo formulavimas sprendžiant egzistuojančią problemą.
20 minučių (1, 2, 3, 4, 5 mokymosi rezultatai)	<p>Jei dalyvių daug, reikėtų pasiskirstyti mažesnėmis grupelėmis.</p> <p>Grupelėse dalyviai įsivaizduoja apklausiantys bendruomenės organizaciją, vadovaudamiesi ankstesnėje skaidrėje pateiktomis aplinkybėmis.</p> <p>Jei mokomasi nuotoliu, modulio vadovai gali užduoties nurodymus įkelti į pokalbių langą arba bendrintą „Mural“, „Padlet“ ar kt. programėlės dokumentą.</p> <p>Nurodymai:</p> <p>Problema. Saugomą teritoriją prižiūrinti tarnyba tvarko pėsčiųjų takus LOESS kalnuose. Ji kreipiasi pagalbos į mokslinius tyrimus vykdančią įstaigą, mat pastaruoju metu pėsčiųjų takai teritorijoje dūla greičiau nei anksčiau. Dėl prastos takų būklės lankytojai ėmė eiti per žolę, kenkdami dirvožemiui ir biologinei įvairovei. Tarnyba nori įtikinti vyriausybę skirti daugiau finansavimo takams prižiūrėti.</p> <p>Įsivaizduokite, kad apklausiate tarnybą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ko klaustumėte tarnybos, norėdami geriau suprasti, kokių tyrimų jai reikia?

	<ul style="list-style-type: none"> - Kaip manote, kokių sričių tyrimus studentai galėtų įgyvendinti? Kokių klausimų pateiktumėte studentams? - Kontekstas. LOESS kalnai yra daugiausia iš granito sudaryta kalnų grandinė. Aukščiausia jos viršūnė siekia 850 m. LOESS kalnai įtraukti į išskirtinio gamtos grožio teritorijų sąrašą. Teritoriją aplanko daugiau nei 50 tūkst. lankytojų per metus. Saugomą teritoriją prižiūrinti tarnyba tvarko šiukšles, žaidimų aikšteles, takus, kelius, lipynes, tvoras, tiltus, informacijos standus, valo po audrų nulaužtus medžius, kontroliuoja invazines rūšis, stebi lankytojų srautus ir įvykius ir kt.
5 minutės (5 mokymosi rezultatas)	Dalyviams atlikus užduotį atskirose grupėse, savanoriai iš kiekvienos grupės apibendrina svarbiausias diskusijoje kilusias idėjas. Jei stinga laiko, galima paprašyti dalyvių trumpai apibendrinti diskusiją pokalbių lange.
15 minučių 7–14 skaidrės (1, 2, 3, 4 mokymosi rezultatai)	Toliau aiškinama ir patariama, kaip pelnyti partnerių bendruomenėje pasitikėjimą ir bendradarbiauti rengiant aktualius, įmanomus įgyvendinti projektus (tyrimo klausimus), pateikiama kitų disciplinų pavyzdžių.
2 minutės	Paiškinamos 2.1.–2.3. užduotys ir baigiama sesija.

Reikalavimai ir „atvirkščios pamokos“ bruožai

Užduočių lapai su instrukcijomis, kaip užduotis atlikti, ir nuorodomis į reikalingus išteklius, yra įkelti LOESS interneto svetainėje <https://loess-project.eu/cerl-module-for-lecturers/>.

- 2.1. užduotis. Analizuodami ir reflektuodami nustatykite, kokie įgūdžiai, žinios ir nuostatos jums atrodo svarbiausi, bendradarbiaujant su partnerių tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekte. Nuorodos į šiai užduočiai reikalingus išteklius pateikiamos atitinkamame užduočių lape.
- 2.2. užduotis. Išsirinkite jūsų institucijoje dirbantį asmenį, komandą, padalinį (pavyzdžiui, mokslo dirbtuves ar jų atitikmenį), kuris labiausiai galėtų jums padėti, ir pasiūlykite susitikti aptarti jūsų idėjų arba sunkumų, kuriuos įžvelgiate. Užduočių lape pasiūlyta, ką daryti, jei dalyvio universitete mokslo dirbtuvių arba už tyrimus ir mokymąsi su bendruomene atsakingo padalinio nėra. Jei jūsų universitete nėra mokslo

dirbtuvių arba už tyrimus ir mokymąsi su bendruomene atsakingo padalinio, siūlome tokias alternatyvas:

- o Patikrinkite mokslo dirbtuvių sąrašą – galbūt tokios dirbtuvės veikia jūsų regione: <https://livingknowledge.org/european-partners/>.
  - o Pasiklausinėkite universitete, pavyzdžiui, galbūt yra kolegų, dėstančių kitus dalykus, dirbančių savanorystės, partnerystės, tyrimų bendradarbiaujant, karjeros ir studentų praktikos skyriuose, kurie galėtų padėti jums rasti tinkamų partnerių bendruomenėje ir užmegzti su jais ryšį.
  - o Taip pat skatiname kreiptis į platesnę mokslo dirbtuvių bendruomenę „Living Knowledge Network“ – šio tinklo interneto svetainėje, diskusijų grupėje, kas antrus metus rengiamose konferencijose galima pasidalyti patirtimi ir gauti pagalbą. Praėjusių konferencijų informacija (kviesti pranešėjai ir santraukų rinkiniai) gali padėti įžvelgti galimas tarpdalykines sąsajas ir partnerius jūsų aplinkoje: <https://livingknowledge.org/events/lk-conferences/>.
- 2.3. užduotis. Pasiruoškite susitikimui su 2.2. užduotyje nustatytu asmeniu (komanda), peržiūrėdami 2 sesijos 7–13 skaidres, apmąstydami 1.2. užduotyje atsirinktus galimus partnerius ir atliktą 2.1. užduotį.

3 sesija. Tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįsto užsiėmimo kūrimas

Ši sesija yra pagrindinė praktinė nuotolinio modulio dalis, skirta padėti dalyviams parengti studijų programai tinkamą tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektą. Prieš imantis projekto kūrimo, iš pradžių trumpai apmąstoma tai, kas labiausiai įsiminė iš ankstesnių sesijų. Paskui dalyviai įsivertina, kaip moko studentus, kokius metodus jau taiko, ir ieško galimybių įtraukti tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstą užsiėmimą į studijų programą. Tada pasirenka plačią temą, kuri tinka tiek jų dėstomam dalykui, tiek tyrimų ir mokymosi su bendruomene metodikai ir būtų aktuali studentams ir bendruomenei.

Specialūs klausimai padeda dalyviams nuosekliai apgalvoti pagrindinius aspektus, pavyzdžiui, studentų ir bendruomenės poreikius, turimus išteklius, laiką ir galimus sunkumus. Sėkmingai rengti projektą padeda ir papildomos rekomendacijos. Pabaigę 3 sesijos užduotis, dalyviai bus paruošę ir kitoje sesijoje galės pristatyti tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstą užsiėmimą, kurį ketina įtraukti į savo programas, didindami studentų įsitraukimą ir kurdami tvarias mokymosi apie dirvožemį patirtis.

Pamokos planas – 3 sesija. Tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįsto užsiėmimo kūrėmas	
Trukmė	Užduotis ir mokymosi rezultatas (X). Susiję mokymosi rezultatai nurodyti skliausteliuose.
10 minučių 2–3 skaidrės (5 mokymosi rezultatai)	Pasisveikinimas ir trumpa refleksija, kas, dalyvių nuomone, labiausiai įtikintų jų kolegas arba padalinio vadovą imtis tyrimų ir mokymosi su bendruomene.
10 minučių 4–9 skaidrės (1, 2, 3, 4 mokymosi rezultatai)	Gairės, kaip parengti tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektą ir įtraukti jį į programą.
5 minutės 10 skaidrė	Grupinės užduoties nurodymai: tyrimų ir mokymosi su bendruomene įtraukimas į studijų programą.
20 minučių (1, 2, 3, 4, 5 mokymosi rezultatai)	<p>Jei dalyvių daug, reikėtų pasiskirstyti mažesnėmis grupelėmis.</p> <p>Grupelėse dalyviai aptaria, kaip ketina įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene į savo programą.</p> <p>Jei mokomasi nuotoliu, modulio vadovai gali užduoties nurodymus įkelti į pokalbių langą arba bendrintą „Mural“, „Padlet“ ar kt. programėlės dokumentą.</p> <p>Nurodymai:</p> <p>Apgalvokite ir užsirašykite atsakymus į toliau pateiktus klausimus. Aptarkite juos grupelėse (kai kurie dalyviai galbūt galės papasakoti apie kituose tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektuose jau išbandytas prieigas).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaip ketinate į studijų programą įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę?

	<ul style="list-style-type: none"> - Dėl ko, planuodami į studijų programą įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, vis dar nesate tikri?
5 minutės (5 mokymosi rezultatas)	Dalyviams atlikus užduotį atskirose grupėse, savanoriai iš kiekvienos grupės apibendrina svarbiausias diskusijoje kilusias idėjas. Kad kuo plačiau būtų pasidalyta žiniomis, dalyvius, kurie neturėjo progos pasisakyti, galima paraginti parašyti po svarbiausių įžvalgą pokalbių lange.
5 minutės 11–13 skaidrės (1, 2, 3, 4 mokymosi rezultatai)	<p>Apie ką dar pagalvoti, planuojant tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstą užsiėmimą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokius asmenis turėtumėte įtraukti universitete? - Kaip galite įvertinti tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstą užsiėmimą? - Galimybės mokytis realiomis sąlygomis.
5 minutės 14 skaidrė	Paaiškinamos 3.1.–3.2. užduotys ir baigiama sesija.

Reikalavimai ir „atvirkščios pamokos“ bruožai

Užduočių lapai su instrukcijomis, kaip užduotis atlikti, ir nuorodomis į reikalingus išteklius, yra įkelti LOESS interneto svetainėje <https://loess-project.eu/cerl-module-for-lecturers/>.

- 3.1. užduotis. Remdamiesi 2.1.–2.3. užduotimis bei 3 sesijos mokymosi turiniu ir pratimais, parašykite glaustą refleksiją apie susitikimą su vietine bendradarbiauti įgaliinančia struktūra.
- 3.2. užduotis. Remdamiesi anksčiau atliktomis užduotimis, parenkite planą, kaip pakeipti arba pakeisti esamą kursą (modulį) ir jį įtraukti tyrimų ir mokymosi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, projektą.
- Klausimai, kurie gali padėti atlikti užduotį:
  - o Kuo šis kursas (modulis) tinkamas tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstam užsiėmimui, siekiant pagerinti dirvožemio būklę?
  - o Ar paskaičius aprašą yra aišku, apie ką šis modulis?
  - o Ar mokymosi rezultatus galima stebėti, pasiekti ir įvertinti?
  - o Ar parinkti vertinimo būdai tinka numatytiems mokymosi rezultatams?

- o Ar akivaizdu, kad studentai atliks refleksiją?

4 sesija. Tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįsto užsiėmimo kūrmas

Ši sesija skirta dalyviams aptarti tyrimų ir mokymosi su bendruomene, siekiant pagerinti dirvožemio būklę, planų juodraščius. Dalyviams leidžiama laisvai diskutuoti, atsakant į klausimus trimis pagrindinėmis tyrimų ir mokymosi su bendruomene temomis: darbas su bendruomenėmis, tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įtraukimas į studijų programą, studentų įtraukimas.

Pamokos planas – 4 sesija. Tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįsto užsiėmimo kūrmas	
Trukmė	Užduotis
5 minutės 2–3 skaidrės	<p>Pasisveikinimas ir sesijos plano pristatymas.</p> <p>Nurodymai darbui atskiromis grupėmis:</p> <p>Jei dalyvių daug, reikėtų pasiskirstyti mažesnėmis grupelėmis. Visos grupės atskirai aptaria tą pačią temą. Jei dalyvių mažai, galima diskutuoti visiems kartu.</p> <p>Kalbantis vis kita iš trijų temų (darbas su bendruomenėmis, tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įtraukimas į studijų programą, studentų įtraukimas), kiekvienas dalyvis turėtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - apibūdinti, kuria savo tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalimi labiausiai didžiuojasi; - apibūdinti, kuri tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalis atrodo kebliausia.
12 minučių (1, 2, 3, 4, 5 mokymosi rezultatai)	<p>Darbas su bendruomenėmis.</p> <p>Nurodymai:</p> <p>Apgalvokite ir užsirašykite atsakymus į toliau pateiktus klausimus. Aptarkite atsakymus grupėse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apibūdinkite, kuria savo tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalimi darbo su bendruomenėmis atžvilgiu labiausiai didžiuojatės. - Apibūdinkite, kuri tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalis darbo su bendruomenėmis atžvilgiu atrodo kebliausia.

5 minutės	<p>Dalyviams atlikus užduotį atskirose grupėse, savanoriai iš kiekvienos grupės apibendrina svarbiausias diskusijoje kilusias idėjas.</p> <p>Jei dalyviai nesiskirstė į grupes, gali šią dalį praleisti ir padiskutuoti ilgiau, prieš pereidami prie kitos temos.</p>
12 minučių (1, 2, 3, 4, 5 mokymosi rezultatai)	<p>Tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įtraukimas į studijų programą.</p> <p>Nurodymai:</p> <p>Apgalvokite ir užsirašykite atsakymus į toliau pateiktus klausimus. Aptarkite atsakymus grupėse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apibūdinkite, kuria savo tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalimi labiausiai didžiuojatės tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įtraukimo į programą atžvilgiu. - Apibūdinkite, kuri tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalis atrodo kebliausia tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įtraukimo į programą atžvilgiu.
5 minutės	<p>Dalyviams atlikus užduotį atskirose grupėse, savanoriai iš kiekvienos grupės apibendrina svarbiausias diskusijoje kilusias idėjas.</p> <p>Jei dalyviai nesiskirstė į grupes, gali šią dalį praleisti ir padiskutuoti ilgiau, prieš pereidami prie kitos temos.</p>
12 minučių (1, 2, 3, 4, 5 mokymosi rezultatai)	<p>Studentų įtraukimas.</p> <p>Nurodymai:</p> <p>Apgalvokite ir užsirašykite atsakymus į toliau pateiktus klausimus. Aptarkite atsakymus grupėse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apibūdinkite, kuria savo tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalimi studentų įtraukimo atžvilgiu labiausiai didžiuojatės. - Apibūdinkite, kuri tyrimų ir mokymosi su bendruomene plano dalis studentų įtraukimo atžvilgiu atrodo kebliausia.
5 minutės	<p>Dalyviams atlikus užduotį atskirose grupėse, savanoriai iš kiekvienos grupės apibendrina svarbiausias diskusijoje kilusias idėjas.</p>

	Jei dalyviai nesiskirstė į grupes, gali šią dalį praleisti ir padiskutuoti ilgiau, prieš pereidami prie kitos temos.
4 minutės	Paiškinamos 4.1.–4.4. užduotys ir baigiama sesija.

Reikalavimai ir „atvirkščios pamokos“ bruožai

Užduočių lapai su instrukcijomis, kaip užduotis atlikti, ir nuorodomis į reikalingus išteklius, yra įkelti LOESS interneto svetainėje <https://loess-project.eu/cerl-module-for-lecturers/>.

Užduotys skirtos paskatinti dalyvius sąžiningai apmąstyti tyrimais ir mokymusi su bendruomene grįstą užsiėmimą, kurį rengia. Planai dar neprivalo būti pabaigti ir nugludinti – svarbu tiek pastebėti, kur padaryta didžiausia pažanga, tiek įsivardyti neaiškumus, sunkumus, sritis, dėl kurių abejojama.

- 4.1. užduotis. Kaip ketinate užtikrinti etišką ir pagarbų bendradarbiavimą su partneriu bendruomenėje, pasirūpindami komunikacija, lūkesčiais ir bendra kūryba?
- 4.2. užduotis. Kaip ketinate įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene į savo programą (mokymą)?
- 4.3. užduotis. Kaip ketinate pristatyti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene studentams?
- 4.4. užduotis. Prisimindami, ką išėjote šiame modulyje, pasvarstykite, dėl ko jaučiatės užtikrinčiau, kas tebėra sunku ir ką ketinate daryti toliau.

5.4.5. Modulio apibendrinimas

Šiame modulyje dėstytojai gauna žinių, priemonių ir strategijų, kaip įtraukti tyrimus ir mokymąsi su bendruomene į savo mokymą. Modulį baigę dalyviai bus parengę tyrimų ir mokymosi su bendruomene projekto įgyvendinimo planą. Struktūruoti mokymai yra lankstūs, juose ypač pabrėžiamas interaktyvus mokymasis, etiniai klausimai ir suinteresuotųjų šalių įtraukimas.

Užduotis, (internetinius) seminarus ir „atvirkščios pamokos“ metodą derinančio modulio dalyviai ne tik parengs tyrimų ir mokymosi su bendruomene projektus, bet ir juos įgyvendins savo programose per metus. Taip skatinamos tvarios bendruomenės narių ir universiteto partnerystės. Dalyviai turėtų kreiptis pagalbos į vietinę tyrimus ir mokymąsi su bendruomene įgalinančią struktūrą (pavyzdžiui, mokslo dirbtuves ar jų atitikmenį). Kad sesijos būtų praktiškesnės, nagrinėjama, kaip į studijų programas integruoti su dirvožemio būkle susijusias temas. Pabaigę modulį, dėstytojai bus pasiruošę kurti prasmingas

mokymosi patirtis, jungiančias universiteto gyvenimą ir visuomenės poreikius tyrimų ir mokymosi su bendruomene metodika.

Jei norėtumėte sužinoti apie tyrimus ir mokymąsi su bendruomene daugiau, raginame naršyti projekto [CIRCLET](#), kuriuo remiantis parengtas šis modulis, rezultatus. Esame labai dėkingi projekto rengėjams už įžvalgas ir išteklius, kurie padėjo sukurti prasmingus, paveikius mokymus.

Virtuali mokymosi aplinka ir edukacinės technologijos

Bandomasis modulis buvo vestas vien tik nuotoliu, naudojantis virtualaus mokymosi ir edukacinėmis technologijomis, padėjusiomis kokybiškai diskutuoti grupelėse ir veiksmingai mokytis. Jei ketinate vesti modulį nuotoliu, raginame taip pat naudotis šiomis ar panašiomis priemonėmis.

5 lentelė. Informacija dalyviams – ko tikėtis?

Ko tikėtis?	
Įrašai	Visos sesijos įrašomos (jei grupė ir kviestiniai pranešėjai sutinka), kad dalyviai galėtų pasikartoti medžiagą vėliau. Įrašai skirti tik vidiniam naudojimui. Darbas atskiromis grupėmis neįrašomas.
Savaitinės užduotys	Dalyviai turėtų skirti 2 valandas pasiruošti sesijai ir atlikti paskirtas savaitės užduotis.
Galimybė klausti prieš kiekvieną susitikimą	Prieš kiekvieną sesiją dalyviai turėtų perskaityti medžiagą ir atlikti savaitės užduotis. Tai leis sėkmingai dalyvauti diskusijose ir interaktyviose modulių dalyse. Modulių vadovas turėtų laukti virtualiame susitikimų kambaryje 15 minučių iki susitikimo ir po jo, jei dalyviai turėtų kokių nors klausimų.
Būkite pasiruošę	Prieš kiekvieną sesiją, modulių dalyviai turėtų pasiruošti – pateikti savaitės užduotis ir perskaityti rekomenduotus skaitinius.
60 minučių	Sesijos trunka po valandą. Vis dėlto, rekomenduojame prisijungti bent 10 minučių anksčiau. Galėsite paklausti trumpų klausimų ir nusiųti sesijai.
Priemonės, kuriomis bus naudojamosi sesijose	
„Unsplash“	https://unsplash.com/
„Padlet“	https://www.youtube.com/watch?v=qqGhcWG6e2g

„Teams“	https://support.microsoft.com/en-us/topic/what-is-microsoft-teams-3de4d369-0167-8def-b93b-0eb5286d7a29
LOESS papildytosios realybės programėlė	Instrukcija, kaip parsisiųsti programėlę, pateikiama per sesiją ir LOESS interneto svetainėje.
LOESS sutelktinio žymėjimo priemonė	https://www.loess-soil-map.eu/map

Ištekliai ir papildomi skaitiniai

Pagrindiniai ištekliai

Tyrimai ir mokymasis su bendruomene (CERL):

Bates, C., McCann, S., and McGowan, C. (2022). CIRCLET Online Continuing Professional Development Module Guide for Facilitators. Prieiga internetu: <https://circlet.eu/online-module/>. Žiūrėta 2025-02-02.

„Campus Engage“ CERL ištekliai. Prieiga internetu: <https://www.iua.ie/ourwork/university-societal-engagement/students-communities-learning-together/>. Žiūrėta 2025-03-14.

CIRCLET projekto atvejo analizės. Prieiga internetu: [Inspiration: CERL Case Studies - CIRCLET project](#). Žiūrėta 2025-03-14.

Ernesto, S. (2012). Want to help someone? Shut up and listen. TED Conferences. Prieiga internetu: https://www.ted.com/talks/ernesto_sirilli_want_to_help_someone_shut_up_and_listen/transcript. Žiūrėta 2025-03-14.

LOESS projekto atvejo analizės. Prieiga internetu: [Case studies - Loess Project](#). Žiūrėta 2025-03-14.

McKenna, E. (2022). CIRCLET Guide for Lecturers: Resources to Implement Community Engaged Research and Learning in University Teaching and Pedagogy. Prieiga internetu: <https://circlet.eu/implementing-cerl-guide-for-lecturers/>. Žiūrėta 2025-03-14.

National Co-ordinating Centre for Public Engagement (2023). Taking stock of Engaged Learning. Prieiga internetu: https://www.publicengagement.ac.uk/sites/default/files/2023-10/final_taking_stock_of_engaged_learning_may_4th_2023.pdf. Žiūrėta 2025-03-14.

National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning in Higher Education (2017). Expanding our Understanding of Assessment and Feedback in Irish Higher Education. DOI: 10.6084/m9.figshare.4786300. Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/publication/320955902_National_Forum_2017_Enhancing_Programme_Approaches_to_Assessment_and_Feedback_in_Irish_Higher_Education_Case_Studies_Commentaries_and_Tools. Žiūrėta 2025-03-14.

Gamtos mokslų ugdymas ir švietimas apie dirvožemį:

Bybee, R. W. (2009). The BSCS 5E instructional model and 21st century skills. Colorado Springs, Co: BSCS, 24.

Hou, D., Bolan, N. S., Tsang, D. C., Kirkham, M. B., & O'connor, D. (2020). Sustainable soil use and management: An interdisciplinary and systematic approach. *Science of the Total Environment*, 729, 138961.

Rodrigo-Comino, J., López-Vicente, M., Kumar, V., Rodríguez-Seijo, A., Valkó, O., Rojas, C., ... & Panagos, P. (2020). Soil science challenges in a new era: a transdisciplinary overview of relevant topics. *Air, Soil and Water Research*, 13, 1178622120977491.

Shepardson, D. P. (2019). Students' conceptions of and feelings about land use: Building a conceptual framework for teaching and learning about land use. *Journal of Geography*, 118(6), 252-265.

Smit, E., Tuithof, H., Savelsbergh, E., & Béneker, T. (2023). Geography teachers' pedagogical content knowledge: A systematic review. *Journal of geography*, 122(1), 20-29.

Papildomi skaitiniai:

Boland, J. (2013). 'Curriculum development for sustainable civic engagement' in Farrell, A and O'Farrell, C. *Emerging Issues in Higher Education. From Capacity Building to Sustainability* Dublin: Educational Developers In Ireland. <https://researchrepository.universityof-galway.ie/server/api/core/bitstreams/c9f9cad0-98be-4528-99dc-a4760ff6d01d/content>

Campus Engage and Irish Research Council (2017). *Engaged Research: Society and Higher Education Addressing Grand Societal Challenges Together*, Campus Engage http://www.campusengage.ie/wp-content/uploads/2019/01/FINAL-JAN-16_ER-Report-2016-Jan-v2.pdf. Žiūrėta 2025-03-14.

Centre for Social Justice and Community Action, Durham University (UK) and National Co coordinating Centre for Public Engagement (UK) (2012). *A guide to ethical principles and practice*. Prieiga internetu: [cbpr_ethics_guide_web_november_2012.pdf](#). Žiūrėta 2025-01-22.

Farnell, T. (2020). 'Community engagement in higher education: trends, practices and policies'. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Prieiga internetu: [Community engagement in higher education: trends, practices and policies - NESET](#). Žiūrėta 2025-02-18.

Donahue, D.M. and Mitchell, T.D. (2010). Critical Service Learning as a Tool for Identity Exploration. *Diversity and Democracy* 13 (2). Prieiga internetu: <https://experts.umn.edu/en/publications/critical-service-learning-as-a-tool-for-identity-exploration>. Žiūrėta 2025-03-14.

Holland, B.A. (2001). A Comprehensive Model for Assessing Service-Learning and Community-University Partnerships. *New Directions for Higher Education*, 51-60. National Service-Learning Clearinghouse. (n.d.). *Educators' Guide to Service-Learning Program Evaluation*. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1002/he.13>. Žiūrėta 2025-03-14.

Mason O'Connor, K., McEwen, L., Owen, D., Lynch, K., and Hill, S. (2011 m. rugpjūtis). Literature review: Embedding community engagement in the curriculum: An example of university-public engagement. National Coordinating Centre for Public Engagement, University of Gloucestershire, and the Higher Education Academy. https://www.researchgate.net/publication/224880720_Literature_Review_Embedding_Public_Community_Engagement_in_the_Curriculum_An_Example_of_University-Public_Engagement. Žiūrėta 2025-03-14.

McDavitt, B., Bogart, L. M., Mutchler, M. G, Wagner, G. J., Green, H. D. Jr, Lawrence, S. J, et al. (2016). Dissemination as Dialogue: Building Trust and Sharing Research Findings Through Community Engagement. *Preventing Chronic Disease*, 13: 150473. Parsisiųsta 2021 m. lapkričio 9 d. iš <https://www.researchgate.net/publication/297893166>.

Ross, L. F., Loup, A., Nelson, R. M., Botkin, J. R., Kost, R., Smith, G. R., and Gehlert, S. (2010). The Challenges of Collaboration for Academic and Community Partners in a Research Partnership: Points to Consider. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 5(1), 19-31. Prieiga internetu: <https://www.researchgate.net/publication/42253923>. Žiūrėta 2025-03-14.

Siefer, S.D. and Connors, K. (eds) (2007). *Faculty Toolkit for Service-Learning in Higher Education, Community-Campus Partnerships for Health, Learn and Serve America*. Prieiga internetu: [Community-Campus Partnerships for Health](#). Žiūrėta 2025-03-14.

Strand, K.J., Cutforth, N., Stoecker, R., Marullo, S., Donohue, P. (2003) *Community-Based Research and Higher Education: Principles and Practices*, Jossey-Bass.

Stoecker, R., & Tryon, E. (2008). The Unheard Voices; Community Organizations and Service Learning. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, Volume 12, Number 3. https://www.researchgate.net/publication/37708005_The_Unheard_Voices_Community_Organizations_and_Service_Learning. Žiūrėta 2025-03-14.

Tassone, V. and Eppink, H. (2016). The EnRRICH Tool for Educators: (Re-)Designing curricula in higher education from a "Responsible Research and Innovation" perspective.

EnRRICH Project. Prieiga internetu: <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5aa8f7b6b&appId=PPGMS>. Žiūrėta 2025-01-22.